

ללא קולות תרועה או זעקות כאב – בבהירות, באיפוק, ביִשירות וביִשְׁרוּת – פילסה לעצמה חמוטל בר יוסף דרך משלה בשירה הישראלית; דרך שניתן לתארה, על פי הכותרת שקבעה המשוררת לספר שבו כינסה את מבחר שיריה, כדרך ה"הישתוות" (על פי מושג "מידת ההשתוות" שהעלה עגנון מן המסורת המיסטית), היינו, דרך העומדת בסימנו של שיווי משקל נפשי, רוחני והבעתי. הכוחות המושכים בכיוונים מנוגדים, אשר המשוררת עמלה על איזונם אלה מול אלה, הם גדולים ובחלקם אף אימתניים. מחד גיסא, תחושת חיים טבועה בחותם האסון, הכישלון, החסך והפגיעות. מאידך גיסא, רצון חיים עצום, כוח קיום הנאחז בכל פרט מפרטי היומיום שיש בו משום תמיכה והזנה, חושניות עזה אך מבוקרת ומודעת, ולכל לראש – חכמה, פיכחון, ידיעת העצמי והעולם, היכולת להעלות כל מצב לדרגת אירוע אינטלקטואלי. הכוחות המנוגדים אינם מרפים ממשיכתם העזה, הפראית לעתים, כל אחד בכיוונו שלו; אבל המשוררת מצליחה כמעט תמיד לבלום ולאזן אותם – אלה באמצעות אלה – ולעתים קרובות מאוד היא מגיעה בשירתה לרגעים גבישיים, זכים, רוחניים של שיווי משקל אותנטי; היינו, שיווי משקל שמקורו לא בחולשת הנפש אלא דווקא בכוחותיה הגדולים הלופתים אלה את אלה בחיבוק של מתאבקים בזירה. לשיווי המשקל הזה מצאה חמוטל בר יוסף את המבע ההולם ביותר: מבע שירי שקוף, ישיר, נעדר הצטעצעות או הפלגות שיריות פתאומיות, לעולם לא מתחמק מאמירת האמת במלואה, אך לעולם גם לא נכנע לפרץ הרגשות המשתחרר מן העמידה בפני אמת זו. כך כתבה בר יוסף כמה מן השירים המאוזנים, המדויקים, הבהירים והכנים ביותר שנכתבו בעברית בעת האחרונה. כוחה הגדול ניכר ביחוד בשירים קצרים, תמציתיים, מנוסחים לעתים בריכוז ובסדר הסימטרי של האמירה הפתגמית או המשלית המגובשת. בעברית טבעית ועם זאת תרבותית ותיקנית, במוסיקאליות הנעה בין חן להיסוס, בין שטף וקלות להשהייה לשם הטענת כל מילה במלוא הכובד הסמאנטי שלה, באים השירים אל הקורא כשהם נושאים צרורות גדולים וקטנים של נסיון חיים קשים וסוערים אבל גם בחונים ומוארים באור האינטליגנציה הריגשית הבשלה. הקורא שילך הליכה שהויה לאורך י"א המדורים של הספר יעשה מסע חיים מאלף ומרתק, שתחילתו כאב וסופו תובנה וחכמה, ויגלה משוררת שהפכה על פיה את אמירתו של קוהלת "יוסיף דעת יוסיף מכאוב" והעמידה אותה על: יוסיף מכאוב - ירבה דעת.

דן מירון